

Ne be reikalo aš ten vykau

Spaudos konferencija JAV Nacionaliniame spaudos klube 1990 metų gegužės 3 dieną

Apie savo kelionę po didžiųjų pasaulio valstybių sostines jau rašiau ankstesniuose knygos skyriuose, esu kalbėjusi daugybėje žiniasklaidai duotų interviu, susitikimuose su visuomene. Čia noriu pateikti du su šia kelione susijusius autentiškus momentus.

Parvykusi iš kelionės, tiesiai iš oro uosto nuvažiavau į Aukščiausiąją Tarybą pas V.Landsbergį. Papasakojau savo įspūdžius, išdėčiau samprotavimus dėl mūsų .... ir kaip į tai žvelgia Europos ir pasaulio galingieji. Dviejų valandų susitikimas buvo nykus, V.Landsbergis nerodė jokio entuziazmo. Ir vis kartojo, kad Vakarai mus apgaus... O man atrodė, kad Vakarų laikysena mūsų atžvilgiu, mūsų padėties supratimas ir santykių su Sovietų Sąjunga vertinimas atveria visai neprastas galimybes, ir tereikia dirbti, dirbti, dirbti, tik, žinoma, sutartinai.

Gegužės 15 dieną vis dar neprarasdama optimizmo ir veikiama galingų kelionėje patirtų impulsų, apie savo kelionę informavau Lietuvos Respublikos Aukščiausiąją Tarybą.

Tuo metu, be abejo, iki galo dar nesuvokiau, koks galingas susidorojimo mechanizmas netrukus bus prieš mane paleistas, kaip šmeižikiškai bus interpretuojama mano to meto politinė laikysena, kaip bus iškraipomos mano nuostatos dėl Lietuvos Nepriklausomybės, mano požiūris į santykius su Sovietų Sąjunga ir į jos mums paskelbtą ekonominę blokadą bei su juo susijusį moratoriumą.

Nuo tų įvykių jau praėjo dvidešimt metų, tačiau mano persekiojimui vis nėra galo. Kvestionuojami įvykusių teismų sprendimai, grasinama naujais teismais, šiai veiklai surandama vis naujų agresyvių “įdomios” praeities veikėjų. Iš šalies žvelgiant, rodos, jau nebeturėčiau rasti savyje jėgų pasipriešinti šiam, kitaip nepavadinsi, smurtui. Tačiau manau, kad visa mano politinė veikla, mano nuostatos buvo ir yra

viešos bei užfiksuotos išlikusiuose dokumentuose, ir objektyvus skaitytojas gali susidaryti neiškreiptą nuomonę.

Čia norėčiau pateikti dvi publikacijas: spaudos konferencijos, įvykusios tos kelionės per didžiųjų valstybių sostines metu JAV Nacionaliniame spaudos klube, stenogramą ir savo kalbą Lietuvos Parlamente, pasakytą sugrįžus iš tos kelionės. Abu tekstai redaguoti minimaliai, tik kai kur patikslinamos užuominos, papildomos kalbant natūraliai susidarančios minties parabolės.

Susitikimo JAV nacionaliniame spaudos klube su JAV žurnalistais stenograma.

Ten susirinkusiems pasakiau:

Mieli ponai ir ponios. Pirmiausia noriu širdingai padėkoti už šią galimybę dalyvauti tokiam dideliame spaudos atstovų forume ir už gražius sveikinimo žodžius, skirtus man. Mūsų nelengvame kelyje atkuriant Nepriklausomą Lietuvos valstybę, kitų valstybių spaudos atstovai visada buvo dideli pagalbininkai, dar daugiau - šalininkai, gynėjai.

Aš labai apgailestauju, kad prieš kurį laiką kitų valstybių spaudos atstovai, manau, kad jų yra ir šiame susitikime, buvo priversti prievartos būdu išvykti iš Lietuvos. Man ir Lietuvos žmonėms labai norėtusi, kad mes bendromis jėgomis rastume būdą, kaip išspręsti šį klausimą ir kad tokie dalykai daugiau nepasikartotų.

Aš manau, kad šiandien nereikėtų aiškinti, jog tai nėra vien Lietuvos ir Kremliaus konflikto išraiška, o yra Kremliaus iššūkis ir kitoms valstybėms.

Šiandieną iš ryto mes aplankėme archyvus, kur yra saugomi labai svarbūs Amerikos tautai dokumentai, tai yra Amerikos Nepriklausomybės deklaracija. Tuo metu atėjo mintis, kad tikrai yra laimė, jog jos nepriklausomybė nebuvo suspenduota ir kad Jūs turite demokratinę valstybę. Todėl manau, Jums nesunku suprasti ir tai, kad siūlymas suspenduoti Nepriklausomybę ar bent jos dokumentus, priimtus kovo 11d., yra gerokai prieštaringas ir nesiderina su tuo, ką kadaise padarė Amerikos tauta.

Todėl manau nebus nekuklu pakviesti čia esančius spaudos atstovus prisidėti prie to, kad Lietuvos klausimą būtų sprendžiamas visoms pusėms priimtiniu būdu: aš turiu mintyje Lietuvą, Sovietų Sąjungą ir visą pasaulį. O šis būdas yra – Lietuvos Nepriklausomybės pripažinimas ir įtvirtinimas.

Aš žinau, kad spaudos atstovai mieliau mėgsta patys duoti toną, tai yra, klausti. Todėl aš baigiu.

Klausimas: *Kaip ilgai lietuviai gali išverti blokadą: mėnesius, metus, o gal savaites?*

K. D. Prunskienė: Norint atsakyti į šį klausimą, reikėtų turėti galvoje ir kitas sąlygas, o ne vien tik Maskvos Kremliaus veiksmus mūsų atžvilgiu.

Jei visas likusis pasaulis ramiai susitaikys ir toleruos tai, kad Maskva, blokuodama mus iš Rytų, trukdo normaliai bendrauti su kitomis valstybėmis, žinoma, bus sunku ilgai išverti, nors tikiu, kad lietuvių tauta tam pasiryžusi.

Taip pat reikėtų žinoti, kaip elgsis Kremlius, jei mes intensyviai bendrausime su mūsų natūraliais ūkiniais partneriais pačioje Sovietų Sąjungoje, ką mes ir siekiame daryti. Tie veiksmai tuo pat metu reiškia rinkos formavimą, rinkos metodų įvedimą Sovietų Sąjungoje su mūsų pagalba.

Klausimas. *Ar gali respublikos □ narės kada nors sutikti pakeisti Sovietų Sąjungą pagal naujai priimtą išstojimo įstatymą?*

K. D. Prunskienė: Sovietų Sąjungoje paplito toks šio įstatymo įvertinimas: tai yra “neišstojimo įstatymas”. Reikėtų sunešioti Pelenės kurpaites, kol galėtum įteisinti sąlygas, leidžiančias pripažinti išstojimo faktą.

Klausimas: *Ką Jūs manote apie prezidento Landsbergio elgesį teisiniu požiūriu. Ar manote, kad įvykiai eitų lengviau, jei vadovautų Brazauskas?*

K. D. Prunskienė: Aš nemanau, kad Nepriklausomybės aktui paskelbti šitoks Jūsų paminėtas variantas būtų geresnis. Anaiptol, Landsbergis buvo tas žmogus, kuris ryžtingai tai padarė kartu su visu Parlamentu.

Klausimas: *Ar Jūs rekomenduotumėte, kad Estija ir Latvija eitų tiksliai Lietuvos nepriklausomybės keliu?*

K. D. Prunskienė: Mes susilaikome nuo labai aiškiai apibrėžtų pasiūlymų arba tuo labiau nuo spaudimo estams ir latviams todėl, kad žinome, kokia skirtinga yra mūsų demografinė situacija ir politinių jėgų pusiausvyra. Tai yra mūsų naudai (*norėjau pasakyti- Lietuvoje ji palankesnė*). Bet tuo pat metu esame įsitikinę, kad mūsų kelias yra produktyvesnis. Aš turiu mintyje Estiją, nes tiksliai nežinau, kaip pasielgs latviai. (*Latvijoje dar nebuvo dokumentų dėl suvereniteto*).

Klausimas: *Kokių specialių tarptautinių garantijų Lietuva norėtų? Kokiomis specifinėmis formomis norėtumėte Kohlio, Busho, Thatcher, Mitterrando ir SNO rezoliucijų. Kokių garantijų Jūs prašote rytdienai?*

K. D. Prunskienė: Tos garantijos yra susijusios su kitų valstybių veikimu dviem kryptimis.

Pirma, tai yra pačios Lietuvos atžvilgiu, pati svarbiausia garantija būtų Lietuvos valstybės ir Lietuvos vyriausybės pripažinimas.

Tai loginis veiksmas, kuris išplaukia iš ankstesnio mūsų aneksijos nepripažinimo ir kitų vertinimų, kuriuos mes girdime kitose valstybėse, pripažįstant mūsų teisę būti savarankiška valstybe. Tai, kad kitos valstybės šito nepadarė, yra Maskvai pagrindinis argumentas- o kodėl ji pirmoji su entuziazmu šitai turi padaryti? Tai ta pačia kryptimi reikštų konkrečią paramą Lietuvai ne tik politiniu požiūriu, bet ir pradedant naują ekonominį gyvenimą einant į tarptautinę rinką, siekiant normalių santykių su kitomis valstybėmis. Lietuva nemano gyventi iš šalpos. Mes pirmiausiai kalbame apie abiem pusėms, tai yra ir toms valstybėms, kurios su mumis bendradarbiaus, naudingus sandėrius ir ilgalaikes sutartis.

Kita kryptis yra Vakarų valstybių pozicija pačios Sovietų Sąjungos atžvilgiu. Nebijodama pasikartoti, dar kartą atkreipiu dėmesį, kad raginimas abiem pusėms derėtis nepastebint, kad Maskvos elgesys trukdo ir kitoms valstybėms pirmiausia trukdo joms bendrauti su Lietuva, kas yra jų pačių teisė ir Lietuvos teisė, yra tikrai neadekvatus situacijai. Dabar, kai Maskva pradėjo ekonominę blokadą, ne visai būtų logiška jai taikyti lengvatines prekybos sąlygas. Išėitų, kad tokiu veiksmu šios valstybės tiesiogiai pritaria Lietuvos ekonominei blokadai.

Man labai norėtusi, kad pastarasis momentas pasilikėtų tik ketinimu tai padaryti ir kad Sovietų Sąjunga pradėtų su mumis derybas ir tokiu būdu būtų rastas sprendimas, kuris nevestų į nuostolius ir Sovietų Sąjungos žmonėms, nes mes nesame abejingi jų likimui.

Atrodo, kad aš apibūdinau tą galimų garantijų visumą. Ar jos įgis tam tikrą deklaracijų, kurias pasirašytų daugelis didžiųjų valstybių, ar kokią nors kitokią išraišką - į šį klausimą turėtų atsakyti tos valstybės iš savo pusės.

Aš taip ilgai atsakinėjau į šį klausimą, nes jis man atrodo nepaprastai reikšmingas dabar, ieškant atomazgos. Man labai norėtusi, kad M.Gorbačioviui atvykus čia, į Ameriką, šis klausimas nekabotų erdvėje.

Klausimas: *Norėčiau žinoti, ką Jūs vakar pasakėte Prezidentui Bušui ir ką jis pasakė Jums?*

K. D. Prunskienė: Kadangi mūsų pokalbis su Prezidentu truko apie 40 minučių, man būtų labai sunku čia išdėstyti visą pokalbio turinį. Bet aš galėjau per mūsų pokalbį apibūdinti jam situaciją, Lietuvos klausimo esmę ir išsakyti savo ketinimus pareikšti pasauliui ir Sovietų Sąjungai apie tuos lūkesčius, apie kuriuos jau esu kalbėjusi. Prezidentas Bušas yra palankus Lietuvos Nepriklausomybei ir išreiškė savo įsitikinimą, kad mes ją įgysime.

Tačiau labai aiškios pozicijos, kaip jis mano toliau elgtis, kaip visa tai turėtų vykti, jis neišreiškė. Bet, mano įsitikinimu, iš to, ką jis buvo pasakęs, tas pasiūlymas, kurį pateikė prezidentas Miteranas ir kancleris Kolis (*jie siūle suspėduoti Nepriklausomybės įgyvendinimą, kad prasidėtų derybos su Maskva*), neatmetamas. Manau, kad tokia yra jo (*Bušo*) pozicija.

O gerbiamiems ponams yra žinoma, kad mes iš esmės pritariame tokiai įvykių plėtotei.

Aš manau, kad svarbiausias pažiūrų skirtumas glūdi tame, kaip Lietuvos klausimo sprendimas atsilieps pačiai Sovietų Sąjungai ir pasaulinių jėgų pusiausvyrai. Apie tai aš esu vakar įvairiose vietose pasakojusi ir gal būt mano paaiškinimai kartojasi.

Klausimas: *Grįžtant nuo vieno prezidento prie kito. Jūs turėjot kontaktus su Gorbačiovu. Koks Jūsų įspūdis? Kodėl Jūs jį vadinate “Vakarų numylėtiniu”?*

K. D. Prunskienė: Man atrodo, vargu ar kas nors paneigtų, kad Gorbačiovas kaip politikas, kaip naujų vėjų į pačią Sovietų Sąjungą nešėjas su jos *perestroikos* ir *glasnost* koncepcijomis, yra neabejotinai Vakarų mėgstamas.

Žinoma, kad ir mūsų, Lietuvos žmonių, konkrečiai ir mano galimybės jam atėjus į valdžią, iš esmės pasikeitė. Negaliu pasakyti, kad aš jo nemėgstu. *(Kaip vėliau ne kartą esu sakiusi, toks mano komentaras turėjo sumažinti Gorbačiovo gerbėjų Vakaruose pasipriešinimą Lietuvos pripažinimui).*

Klausimas: *Norėčiau užduoti gana specifinį klausimą. Kas atsitinka jaunuoliams, kai jie pasitraukia iš sovietų armijos. Ar jie slapstosi ligoninėse, ar kas juos globoja?*

K. D. Prunskienė: Tie kareiviai, kurie savavališkai Sovietų Sąjungos įstatymų požiūriu ir laisva valia, kaip laisvi piliečiai Lietuvos įstatymų požiūriu, paliko kariuomenę, buvo sugaudyti ir vėl grąžinti į sovietų armiją. Mane užtikrino komisaras dirbantis Lietuvoje, aš su juo buvau susitikusi, kad kiekvienas iš jų yra patalpintas į saugią vietą, kad tėvams yra pranešti jų adresai ir kad jiems pasekmių nebus nors spaudoje ir buvo rašoma, kad jie bus teisiami. Tai, manau, drausminanti priemonė ir pavyzdys kitiems, kad jais nepasektų dauguma kareivių.

Klausimas: *Kaip Jūs žiūrite į žmones, kurie ieško verslo Lietuvoje? Amerikos kompanijoms yra galimybė kurti bendras įmones Sovietų Sąjungoje. O ar gali jos kurti bendras įmones Lietuvoje?*

K. D. Prunskienė: Be abejo ne tik gali, bet ir labai pageidautina, kad tai būtų daroma ryžtingiau. Mes jau turime nemažai pavyzdžių su Vakarais ir atrodo, kad mūsų kelionės metu mano kolegos - bendrakelioniai: prekybos ministras ponas Sinevičius, ekonominių ryšių su užsieniu departamento generalinis direktorius ponas Purtulis gan sėkmingai pasidarbavo Kanadoje ir JAV.

Klausimas: *Ar Lietuva pajėgi pirkti už tvirtą valiutą Vakarų prekes?*

K. D. Prunskienė: Žinoma, tvirtos valiutos pasaulyje taip laisvai niekas nedalija. Žodis “gauti” šiuo atveju dviprasmiškas. Mes ieškosime būdų, kaip jos užsidirbti. Tai daug patikimesnis, perspektyvesnis kelias.

Labai norėtūsi, kad mūsų valiuta, kurią mes šių metų pabaigoje turėtume įvesti, ateityje irgi taptų tvirta valiuta, kaip buvo litas kadaise.

Klausimas: *Kokią paramą Jūs tikėtės gauti iš šiaurinių kaimynų: Norvegijos, Švedijos, Danijos?*

K. D. Prunskienė: Iš esmės ta parama - pirmiausia palankūs ekonominiai ryšiai.

Apie įvairiausio pobūdžio bendradarbiavimą daugelyje ūkio šakų tiek laivų statyboje, transporto, tiek ir jūros transporto srityje, agrarinėje sferoje ir kitose mes jau galvojame.

Be to, mūsų šiauriniai kaimynai pasirengę mus ypatingai remti kaip perspektyvius partnerius ugdant rinkos mąstyseną, rengiant mūsų vadybininkus, verslininkus ir specialistus kitose šakose. Tai mums dabar nepaprastai aktualu. Šios šalys tai vadina *kompetencijos eksportu* ir, beje, žada šį eksportą vykdyti savo sąskaita.

Klausimas: *Grįžtant prie TSRS. Straipsnyje “Washington Post” emigrantas iš TSRS Dmitrij Saims rašo, kad pasirinkimas yra ne tarp perestroikos ir Lietuvos nepriklausomybės, bet tarp Sovietų Sąjungos demokratizavimo ir imperijos išsaugojimo.*

K. D. Prunskienė: Labai džiaugiuosi, kad šio žurnalisto pozicija absoliučiai sutampa su tuo, ką aš kalbu šiandieną ir ką vakar turėjau galimybę pareikšti Kongrese. Tai yra- čia nėra alternatyvos: arba Lietuva, arba Gorbačiovas. Toks buvo mano atsakymas. Tai reiškia, kad šie dalykai betarpiškai susiję. Turi būti demokratinė Rusija su Gorbačiovu, sakykime, ir Nepriklausoma Lietuva. Nes dabar prievartos būdu sprendžiant Lietuvos klausimas, uždaromos durys demokratinėi Rusijai per Sovietų Sąjungą (*turėjau mintyje Sovietų Sąjungos nedemokratinis metodas, jei juos vakarai toleruos*).

Klausimas: *Ar galite pakomentuoti demonstraciją prieš Gorbačiovą Raudonojoje aikštėje per gegužės 1-osios šventę ir kokias pasekmes tas faktas turės Lietuvos nepriklausomybei?*

K.D.Prunskienė: Aš manyčiau, kad ta akcija, tai yra mitingas, kuris buvo gegužės pirmą dieną, iš esmės buvo ne prieš Gorbačiovą, o už Lietuvą. Ir tai, kad Gorbačiovas nėra ryžtingas šiuo klausimu, jis susilaukia priekaištų ir kartais labai nemalonia forma.

Klausimas: *Kuo svarbus yra būsimasis viršūnių susitikimas Lietuvai (K.P.: gegužės pabaigoje susitikimui su Bušu turėjo atvykti Gorbačiovas)?*

K. D. Prunskienė: Jis yra nepaprastai svarbus, nes du pasaulio politikai - didžiausi pasaulio lyderiai, susitikę, be abejonės, svarstys ir Lietuvos klausimą. Aš dar kartą noriu pabrėžti, kad jiems duotas šansas padaryti lemtingą dalyką ne tiktai Lietuvai, bet ir Europai, visam pasauliui - pradėti iš esmės kitokio pobūdžio santykius tarp Rytų ir Vakarų ir užbaigti Antrąjį pasaulinį karą.

Klausimas: *Kiek spaudos atstovų išvyko iš Lietuvos specialiu Maskvos nurodymu, ir ar tai nepanašu į tarybines provokacijas Afganistane, kai žurnalistų Lietuvoje sumažėjo ir pasaulis negalėjo gauti informacijos?*

K. D. Prunskienė: Iš esmės tie, kurie sprendė pasirinkimą: pasilikti ir iki pabaigos stebėti Lietuvos klausimo atomazgą, ar vykdyti Maskvos nurodymą, jie taip ir padarė, pasiliko. Ir, kaip matome, nieko pikto su tais, kurie pasiliko, nenutiko. Šiuo atveju pasirinkimą lėmė toks dalykas: ar verčiau geri santykiai ir palankus įvažiavimas į Sovietų Sąjungą, ar pasilikti, stebėti, informuoti ir taip prisidėti prie tiesioginio Lietuvos klausimo teigiamo sprendimo.

Aš nepriekaištauju žurnalistams, kurie pasielgė kitaip, tai yra išvažiavo, nes manau, kad būtent tokį veikimo būdą lėmė ir jų valstybinės institucijos Maskvoje, ir tai yra tikriausiai atitinkama politika, kurios laikosi jų valstybė. Kitaip būtų sunku suprasti, kaip oriems žmonėms taip lengva susitaikyti, sakyčiau, su labai nemandagiu Maskvos elgesiu jų pačių elgesiu.

Klausimas: *Lietuva turėtų suspenduoti savo Nepriklausomybės deklaraciją prieš prasidedant dialogui. Ar Maskva atmetė Kolio ir Miterano iniciatyvą?*

K. D. Prunskienė: Maskva kitaip interpretuoja prezidento Miterano ir kanclerio Kolio pasiūlymą, siūlydama pristabdyti pačią Nepriklausomybę ir jos pagrindinius dokumentus, priimtus kovo 11 dieną. Nepriklausomybė ir kovo 11-osios dienos dokumentai yra mūsų požiūriu neliečiami ir mes nuo jų nesitrauksime. Eina kalba apie šių dokumentų įgyvendinimo pristabdymą esant minėtoms sąlygoms, apie kurias aš kalbėjau.

Klausimas: *Kokios yra perspektyvos Lietuvai tęsti ekonominius santykius su Sovietų Sąjunga, išskyrus Sąjungai priimtina ekonominių ir politinių sprendimą?*

K. D. Prunskienė: Prieš kokius metus svarstėme konfederacijos variantą. Sąvoka *konfederacija* mums nepaprastai susišaukia su *federacija* ir jau žinomu turiniu. Todėl lietuvių tauta nelabai nori girdėti šį žodį, nors sprendimas kai kuriose srityse, ypač tarpinis armijos reikalų sureguliuavimas, galėtų būti panašus į konfederacinį variantą. Nepriklausoma valstybė yra mūsų siekis, mes nuo jo nesiruošiamo trauktis.

Klausimas: *Jei Lietuvai bus leista savo veikla toliau dominuoti ir būti lydere, ar stiprės ir kitų respublikų reikalavimai ir ar tai nulems Sovietų Sąjungos irimą?*

K. D. Prunskienė: Aš jau turbūt porą kartų atsakinėjau į panašų klausimą. Noriu pakartoti, ką šiandien buvau kalbėjusi, ir atsiprašau, jei kas nors dalyvavo ankstesniuose pokalbiuose ir tai jau girdėjo. Kitokio, tinkamesnio atsakymo aš neturiu.

Pirmiausia, klausimo kėlimas “leisti turėti nepriklausomybę” gerokai konfrontuoja su tautų teise į suverenumą. Jei mes būtume šitaip kėlę klausimą ir prašę Kremlių leisti mums tapti nepriklausomais, manau, kad nebūtume sulaukę teigiamo atsakymo. Todėl prašau būtent šitaip suprasti tariamą mūsų skubėjimą kovo 11 dieną.

Lietuva ir mūsų Baltijos kaimynės valstybingumo atkūrimą sieja su tarptautine teise, su kitų valstybių nepripažinta jų aneksija iš Sovietų Sąjungos pusės. Ši

aplinkybė nėra būdinga visoms Sovietų Sąjungos respublikoms, ir ji mūsų išsilaisvinimą lengvina.

Be to, nelabai noriu sutikti, kad suabsoliutintas tikslas išlaikyti imperiją yra svarbiau už tautų siekius ir realią naudą tiek mūsų, tiek pačios Sovietų Sąjungos žmonėms.

Pats Gorbačiovas kalba apie naują federacijos turinį. Žinoma, mes nepretenduojame į tą turinį įžengti. Mes galvojame apie bendrus Europos namus, kuriuose turbūt yra saugi vieta ir mums.

Klausimas: *Klausimas kaip buvusiai komunistų partijos narei. Kaip Jūs įsivaizduojate komunizmo ateitį Sovietų Sąjungoje ir pasaulyje?*

K. D. Prunskienė: Apskritai yra klausimas, kas yra komunizmas. Tikrai viena aišku - sovietinis komunizmas arba sovietinis socializmo modelis perspektyvos neturi.

Ir norėčiau atkreipti dėmesį, kad komunisto bilietą turintis ar turėjęs asmuo ir komunistinės ideologijos propaguotojas yra skirtingi dalykai.

Klausimas: *Ką Jūs darysite, jei ortodoksiai lyderiai stengsis įgyvendinti Sovietų įstatymus ir Konstituciją?*

K. D. Prunskienė: Tai manęs labai nebaugina, nes Švedas ir Burokevičius neturi socialinės atramos.

Klausimas: *Jūs esate vienintelė moteris - vyriausybės galva Rytų Europoje. Ką Jūs galite pasakyti apie Lietuvos moterų padėtį? Ar Jūs feministė? Ką Jūs manote apie moterų lygybę?*

K. D. Prunskienė: Atrodo, kad man Vakaruose bandoma prisegti ir feminizmą.

Aš visai neblogai jaučiuosi, nes esu įpratusi būti vyrų aplinkoje - vyriausybėje esu vienintelė moteris. Tačiau kartasi ilgesingai pažvelgiu į kitas moteris manydama, kad joms irgi būtų vietos tiek vyriausybėje, tiek kituose sluoksniuose ir nuo to demokratija tik stiprėtų.

Klausimas: *Grįžkime pie Baltųjų rūmų. Buvo toks nesmagus incidentas vakar prie Baltųjų rūmų, kai Jūsų automobilis negalėjo pravažiuoti, nes buvo užblokuoti vartai. Ar Jūs gavote oficialų paaiškinimą dėl to ir ar esate juo patenkinta?*

K. D. Prunskienė: Gerokai išsigandau, kad tarpuvartėje įstrigęs automobilis greičiausiai yra kokios nors ekonominės blokados pasekmė. Gal ir Vašingtoną ištiko Lietuvos likimas (juokas salėje)?

Klausimas: *Kaip gali pagalba iš pasaulio, labdara pasiekti Lietuvą, kai Lietuvos vyriausybė nekontroliuoja sienų?*

K. D. Prunskienė: Tai nėra absoliučiai teisinga, todėl kad kai kurios prekės pasiekia Lietuvą. Ypač jei jos turi tokį adresą, kuris yra priimtinas visoms muitinėse galiojančioms normoms.

Tos muitinės, kurios yra pasienyje, iš dalies yra lietuviškos, bet jas blokados metu griežtai kontroliuoja čia atvykę atstovai iš Maskvos.

Klausimas: *Keletas klausimų žmonių, kurie nori žinoti, ar gali jie asmeniškai padėti pinigais ar prekėmis Lietuvai pergyventi šį laikotarpį?*

K. D. Prunskienė: Žinoma šis klausimas mane gerokai suvaržo, nes nelabai jauku patarinėti, kaip Lietuvą reikėtų paremti. Bet yra daugybė būdų, taip pat ir tiesioginės finansinės pagalbos. Stokholme neseniai atidariau sąskaitą. Žinau, kad Kanados lietuviai irgi atitinkamai rūpinasi ir manau, kad tokia stipri lietuvių bendruomenė šį galvosūkį galėtų nesunkiai išspręsti ir be mūsų patarimo.

Klausimas: *Koks yra Klaipėdos uosto statusas?*

K. D. Prunskienė: Tai yra Lietuvos uostas, į kurį pretenduoja Kremlius. Tai turbūt bus didelių ginčų objektas. Bet nebus išspręstas Nepriklausomybės klausimas, jeigu mes tuo pat metu neišspręsim Klaipėdos uosto, per kurį Lietuva išeina į tarptautinę rinką, visiško atgavimo Lietuvai, nesugrąžinsime jai Lietuvos uosto statuso. Lietuvos žmonės su dabartine situacija nesitaikstytų ir konsultacijas šia linkme mes praktiškai pradėjome.

Klausimas: *Kokios galimybės pasiekus Lietuvos nepriklausomybę Sovietų kariuomenei pasilikti Lietuvoje?*

K. D. Prunskienė: Kiek man žinoma, pačios Sovietų armijos karininkams nėra malonus okupacinis statusas, ir jiems būtų žymiai parankiau, kad jų laikinas buvimas Lietuvoje būtų apibrėžtas sutartimi.

Nacionalinio spaudos klubo atstovas: Prieš užduodant paskutinį klausimą, aš turiu pasakyti poniai Prunskienei keletą dalykų.

Mes labai aukštai vertiname Jūsų apsilankymą Nacionaliniame spaudos klube bei pokalbį su Jumis. Norime Jums įteikti fotografijų albumą "Life in America". Ir paskutinis klausimas. Kai grįšite į Lietuvą, ką Jūs pasakysite savo bendradarbiams, šeimai apie Ameriką?

K.D.Prunskienė. Man atrodo, kad aš pasakysiu, jog ne be reikalo ten važiavau.